

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 30. januarja 1861.

Ali bi ne bili šolski verti na kmetih ljudstvu v velik dobiček?

Dokaj lepih naukov ste nam že prinesle, drage „Novice“, o umnem kmetovanji; — da! res vsi smo jih hvalili; al žali Bog! kako malo smo se po vaših naukih ravnali, nas in vas lahko vsakdanja skušnja uči. Da vé niste tega krive, menim, ne more nobeden tožiti; zakaj vé nam morete le svetovati, nikdar pa naravnost v roke in v usta dati, kar je za nas dobro in koristno. Pa tudi nikar prehitro ne zamerite, da so kmetje večkrat neverni Tomaži in da hočejo pred viditi, pošlatati in še celó pokusiti, preden se primejo priporočil; zakaj skušnja spričuje, da vsak sadež hoče svoj kraj, svojo zemljo, in gotovo bi se kmet zlo spekel, ako bi na njive in travnike semena sejal, katerih ne pozná, o katerih prepričan ni, ali bi rastle in mu kaj več dobička donašale od navadnih.

Treba je toraj, preden se kakega semena ali sadeža na novo poslužimo, da poskusimo na majhnem prostoru; ali je za naš kraj in našo zemljo, in ali bi nam tudi res kaj prida donašal? Kteri prostor pa bi bil bolj pripraven za take poskušnje, kakor so vertje pri šolah? Glejte, ljubi bravci, to bi bile še prave učilnice za kmeta! zakaj dokler se bo po naših ljudskih šolah samo branje, pisanje, petje in še kaj drugega takega učilo, ne bodo ljudske šole nikdar svojega pravega namena dosegle; zredili bomo veliko bravcov, pisavcov in pevcov, malo pa za umno kmetijstvo pripravnih fantov, in tako bo kmetijstvo le zaostajalo, namesti se povzdigovalo. Premislimo kmetiškega fanta, ki je hodil prav pridno 5 ali 6 let v vsakdanjo, 4 ali 5 let pa v nedeljsko šolo, — kaj se je naučil? Res veliko lepega pa tudi koristnega za življenje. Toda vprašam Vas: ali si je za svoj stan kaj dosti naukov pridobil? ali si bo s tem, kar se je v šoli naučil, dosti lože kruh služil, kaj umniše zemljo obdeloval, zakaj zemlja bo njemu kruhek dajala? V ljudski šoli, kakor je dandanašnji, gotovo trohice ne! Ali morebiti pri svojem očetu? Zna biti, če je oče bistroumen gospodar; al koliko je taci, ki ne ravnajo čisto po starem kopitu! Prašamo pa še: ali mi tudi živimo in se oblačimo po nekdanji šegi, in ali so naši davki še tudi po stari meri? Kaj ne da ne? Vsak dan potrebujemo več. Kdo pa nam more dodati to, kar zdaj več potrebujemo? Glej, ljubi bravec, jez poznam samo enega očeta in samo eno mater, ki nam zamoreta dodati kaj — in ta dva sta: Oče nebeški in pa zemljica naša. Treba je tedaj, očeta nebeškega blagoslova prositi, zemljo pa umno obdelovati. Ako pa hočemo zanaprej zemljo umno obdelovati, se moramo tega začeti učiti. Toraj je živa potreba, da se ljudske šole tako vravnajo, da stopijo s kmetijstvom v tesnejšo zvezo; ker le po tem bi se smele naše šole na deželi v resnici ljudske šole imenovati. Kakošen razloček je pa zdaj med ljudskimi šolami na kmetih in v mestih? Jez drugega ne poznam, kakor tega, da se šolarji na kmetih dvojke in trojke tako ne bojé, kakor pa v mestih.

Ne rečem pa, da bi ljudske šole na kmetih mogle šole čisto za kmetijstvo biti. Tega ne! al namesto nepotrebnih

drugih reči naj bi se jim vverstilo takih naukov, ki so podnožje umnemu kmetijstvu in rokodelstvu.

Potem se bo šola tudi kmetom, ktera jim je zdaj zavalj pičlega dobička, ki ga od nje imajo, še zmiraj tern v peti, bolj prikupila, ker bodo vidili, da se njih otroci tudi za svoj prihodnji stan marsikaj učijo.

Kaj pa vi učitelji, moji predragi bratje! ali vas morebiti to moje pisanje kaj straši? O nikar se ne prestrašite, zakaj iz lastne skušnje vam zamorem povedati, da nas bodo potem kmetje veliko bolj spoštovali in ljubili, ko nas bodo vidili včasih z matiko in lopato v drevesnici ali šolskem vertu, kakor pa zdaj, ko nosimo le „spazierstöckel“ v rokah.

Jaka iz Gorenškega.

Potreba poljskih čuvajev.

„Novice“ pretečenega leta so nam postavio za poljske čuvaje oklicale, pa tudi v pratikah naše kmetijske družbe so letos naznanjene. Radovedni smo, ali se bojo tudi pri nas poljski čuvaji kadaj postavili ali ne? Sila potreba jih je, posebno na ljubljanskem močvirji (mahu). Ni ga skoraj, posebno proti jeseni, da bi se ne slišalo, da je zdaj temu, zdaj unemu, to in uno z njive pokradeno; pa tudi ni nič novega, ako se sliši, da je temu in unemu noč po štiri do šest kopice merve s travnika vzela; posebno se to rado poleg Ljubljanice zgodi. Slišali smo, da je nekdo leta 1859 celó delavce v najem jemal, da so ponoči z njim na močvirje po krompir hodili.

Pa ne le zavoljo pridelkov na njivah in senožetih, ampak tudi zavoljo živinske paše, posebno na močvirji je čuvajev zlo potreba, zakaj nekteri naselniki brez vsega razločka med mojim in tvojim vse križem pasejo. Pred nekoliko leti je ljubljanski župan po cesti od izanske ceste proti Lipam oestro prepovedal pasti (zdaj je pa ta prepoved že davnej pozabljena), zakaj to cesto si naselniki ko svoj občin pašnik mislijo in nekterim je prav k sercu prirašena; oni vejo vsak part, travnik ali njivo, čigav da je, pa tudi to dobro vejo, ali lastnik svoje zemljišče pogostoma ali le poredkoma ogledavat pride; poslednje je zlasti pri mestnih gospodarjih zlo navadno; ti grejo večidel le ob košnji, žetvi ali seji pogledat, kaj in kako se dela, drugi čas jih ni. Otroci pa, ki jih imajo naselniki za pastirje, imajo že vse v mazincu, češ, „na cesti se bojo krave slabo napasle; tam-le je prav lepo zeleno, naj bo kar hoče — trava ali pa v jeseni lepo vrašeno žito; saj vlastnik ta čas sem ne pride, le gori s kravami!“ Rečeno in storjeno je eno. Tega se v jeseni vsakdo lahko prepriča, naj le gré ob devetih dopoldne ali pa ob petih popoldne do Lip.

Zna biti, da dobro vrašene žita na terdi zemlji, pa ob prav suhem vremenu popasti ne škoduje; al druga je na močvirji, kjer je ni njive, da bi bila kedaj toliko osušena, da bi se krave saj po pedi globoko ne vdirale. Ni tedaj čuda, da so na mahu popašene njive vse v jamah; v teh jamah zastaja voda več del zime in žito mora pogujiti, naj je že zlo ali malo vrašeno; veliko ga pa tudi živina mulé izruje, kajti koreninice se v rahli zemlji kot v mehki gobi